

13 OCAK 2024 TARİHLİ VE 32428 SAYILI RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANAN KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU'NUN 27/12/2023 TARİHLİ VE 2878 SAYILI KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ İLKE KARARI HAKKINDA AÇIKLAMAMIZ

Ülkemiz, bulunduğu coğrafyanın bir sonucu olarak tektonik aktivitelerin sıkça yaşandığı ve bulunduğu iklim kuşağının bir sonucu olarak da heyelan, sel vb. doğal afet riski altında olma özelliğine sahiptir. 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerde ülkemizi yasa boğan can kayıpları yaşanmıştır. Bu süreçte önceliğin insan yaşamı olması nedeni ile kültürel miras alanlarımız ile ilgili yaşanan gelişmeleri paylaşmak ve öneriler getirmek acılarımızın bir nebze olsun sarıldığı günlere bırakılmıştır.

Resmî Gazete'de Kültür Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu tarafından 27/12/2023 tarihinde yapılan toplantıda 2878 no ile alınan karar doğrultusunda yayımlanan ilke kararı, kültür varlıklarının korunması ile ilgili önerilerimizi geciktirmeden kamuoyu ile paylaşma ihtiyacı duymamıza neden olmuştur.

spoist

spoistanbulsube

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
İstanbul Şubesi

spoist

sehirplancilariodasiistanbulsubesi

Öncelikle söz konusu ilke kararının gerekçesi ve gerekliliği anlaşılır niteliktedir. Ancak bu gerekliliğin altında sıralanmış olan kararlar korumanın gelmiş olduğu noktadan oldukça geride kalmaktadır. Bulduğumuz coğrafya bin yıllarca pek çok farklı kültüre ev sahipliği yapmış, çok katmanlı yapısı ile dikkat çekmektedir. Bu nedenle de farklı dönemlere ait hem yerüstü hem yeraltı kültürel miras alanları açısından oldukça zengindir. Buna rağmen bu alanların kayıt altına alınması ve belgelemesi süreçleri yeterli aşamada değildir.

Ülke çapında kültürel miras, mekânsal veri tabanlı kayıt sisteminin oluşturulması ve hızlıca belgelemelerinin tamamlanması gerekmektedir.

Bu süreçte kullanılacak belgeleme yöntemleri olarak tanımlanmış olan 3D lazer tarama, ortofoto, fotogrametrik vb. yöntemler koruma alanında çalışan uzmanlar tarafından kullanılmaktadır.

Kültür Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu'nun ülkemizde hâlihazırda kullanılan yöntemler yerine yenilerinin geliştirilmesi ve kullanımını teşvik etmesi beklenmektedir.

Korumanın gerek kent gerekse yapı ölçeğinde gelmiş olduğu nokta, tarihi kültürel peyzaj yaklaşımıdır.

Bu ve öncesinde koruma literatürü eserlerin yıkılması ya da yıkılmadan yerinde korunması gibi maddeler koruma kavramının ortaya çıktığı ilk günlerin tartışma konusudur, bugün bu meseleler artık çok geride kalmıştır. Çünkü korumanın temeli, eseri olduğu yerde, kullanım ihtiyaçlarına ve yapının restorasyon gerekliliklerine bağlı olarak korumaktır. Her bir yapı için özgün müdahale yöntemleri, yapının bulunduğu yer (jeolojik açıdan sağlamlık), statik durumu, belgelemenin yeterlilikleri gibi kriterler çerçevesinde uzmanlar tarafından belirlenmektedir. Anıtsal yapılarda tarihi kültürel peyzaj yaklaşımının geldiği nokta, harabe estetiğini koruyarak bu alanların restorasyon ihtiyaçlarını statik müdahaleler ile tamamlama olarak benimsenmektedir.

Bir sonraki maddede alınmış olan fore kazık, sismik izolatör, radye temel vb. sistemlerin jeolojik açıdan risk teşkil edilen bölgelerde kullanımı, koruma alanında uzman mimarlarca uzun zamandır önerilmektedir. Bu sistemleri kullanarak koruma kurullarına sunulmuş ve onaylanmış projeler bulunmaktadır. Ancak bu sistemler yalnızca jeolojik yapının tespitine bağlanamayacak kadar önemli müdahaleleri beraberinde getirmektedir.

İstanbul gibi çok katmanlı kentlerde bu durum yeraltı kültür mirası için farklı koruma problemlerini beraberinde getirecek niteliğe sahiptir.

spoist

spoistanbulsube

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
İstanbul Şubesi

spoist

sehirplancilariodasiistanbulsubesi

Ülkemizde koruma konusundaki en büyük problem, restorasyonların uzun süreli ve maliyetli olmasıdır.

Miras alanlarının korunmasında yasal olarak zorunluluk mülk sahiplerindedir. Bu alanlar kişilerin ve kurumların mülkiyetinde olmakla birlikte evrensel niteliğe sahiptir ve gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğumuzun olduğu alanlardır.

Mülk sahiplerine ait olan bu sorumluluğun çeşitli sebepler ile yerine getirilemediği yüzlerce, binlerce esere sahip bulunmaktayız.

“Koruma bölge kurulunca yıkılacak şekilde tehlike arz ettiğinden güçlendirmesinin mümkün olmadığına ve yıkılabileceğine karar verilen kültür varlıklarının yeniden yapma projelerinde...” şeklinde alınmış olan ilke kararı mülk sahiplerinin sorumluluğunu yerine getirmediği durumları meşrulaştırmaktadır.

Bu karar, hâlihazırda metruk durumda olan ancak henüz bir karar alınmamış yapılar üzerinde çok ciddi yıkım baskılarının ortaya çıkmasına neden olacaktır. Metruk yapılar için yıkım başvurularını ve kararlarını beraberinde getirecek bu yaklaşım, miras alanlarımızın birer şantiyeye dönüşerek yok olma sürecine ivme kazandıracaktır.

spoist

spoistanbulsube

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
İstanbul Şubesi

spoist

sehirplancilariodasiistanbulsubesi

Son olarak, I. ve II. derece arkeolojik sit alanlarında restorasyon ve rekonstrüksiyon uygulamaları ile zemin etüdü raporunun hazırlanıp hazırlanmamasına yönelik alınacak kararlar, kazı başkanlarının inisiyatifine bırakılamaz.

Kazı başkanlarımız kendi alanlarında uzman, yaşadığımız coğrafyanın kültürel zenginliklerini araştırmakla görevli çok değerli bilim insanlarıdır. Aldıkları eğitim de arkeoloji disipliniyle hakkıyla yerine getirmeye dayanmaktadır. Bu maddede sözü geçen zemin etüdü, restorasyon ve rekonstrüksiyon ise farklı birer uzmanlık alanıdır ve I. ve II. derece arkeolojik sit alanlarında zemin etüdünü hazırlamak ve gerekli koruma müdahalelerini yapmak, bulunduğumuz coğrafyanın bir zorunluluğudur. Dolayısıyla **arkeolojik alanların korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusu bir kişinin kararına indirgenemeyecek kadar önemlidir.**

13 Ocak 2024 tarihli ve 32428 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun 27/12/2023 tarihli ve 2878 sayılı Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Güçlendirilmesi İlke Kararı, **korumanın güncel meselelerine ve ülkemizde miras alanlarının korunması noktasında yaşanan problemlere gerçek çözümler bulma noktasından oldukça uzaktır.**

spoist

spoistanbulsube

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
İstanbul Şubesi

spoist

sehirplancilariodasiistanbulsubesi

“

Bulduğumuz coğrafyanın bir getirisi olarak:

- ülke çapında **kültürel miras seferberliği**nin başlatılması,
- kültürel miras alanlarımızın tespiti ile ilgili **yüzey araştırması ve saha çalışmaları**nin hızlandırılması,
- sahadan gelen bilgilerin **mekânsal veri tabanları**na işlenmesi, bu alanlar için belgeleme süreçlerinin teknolojik gelişmeler takip edilerek en pratik ve doğru sonuçlar verecek şekilde gerçekleştirilmesi,
- korumanın **kişilerin ve kurumların karar süreçlerine bağlı olmaksızın** gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

”